

OBSAH

Úvodem	17
--------------	----

ČÁST PRVNÍ, OBECNÁ

Hlava první: Obecná teorie ústavy

§ 1. Pojem a předmět ústavního práva	21
1.1. Pojetí veřejného a soukromého práva	21
1.2. Pojetí ústavního práva	23
1.2.1. Historické souvislosti vzniku ústavního práva ..	23
1.2.2. Ústavní právo a jeho předmět	25
1.3. Ústavněprávní vztahy a jejich subjekty	32
1.4. Zvláštnosti ústavněprávní úpravy	36
§ 2. Moderní ústavnost a ústava, její vznik	37
2.1. Historická podmíněnost ústavy jako dokumentu	37
2.2. Etapizace ústavního vývoje	41
2.3. Ústava jako výraz státní suverenity	44
2.4. Ústavní realie vztahu ústavy a vzniku státu	46
2.4.1. Ústavněprávní souvislosti dekolonizace	46
2.4.2. Zánik tzv. socialistických federací	47
2.4.3. Ústavněprávní souvislosti zániku Sovětského Svazu a vzniku nových států na jeho původním území	48
2.4.4. Dezintegrace Jugoslávie	49
2.4.5. Ústavněprávní přechod od unitárního státu k federaci	50
2.4.6. Ústavněprávní fúze dvou států	51
2.5. Ústava a veřejná moc	51
2.5.1. Ústava jako vymezení veřejné moci	54
2.6. Dominantní ústavní modely – základní charakteristika ..	55
§ 3. Obsah ústavy	58
§ 4. Ústava jako základní zákon	59
§ 5. Ústava jako normativní systém, forma a struktura ústavy ..	61
5.1. Forma a struktura ústavy	61
5.2. Ústava jako normativní systém	62

§ 6. Interpretace ústavy	64
§ 7. Odpovědnost a sankce v ústavním právu	67
§ 8. Realizace ústavy a ústavněprávní spory	69
§ 9. Ústavní právo hmotné, procesní a sporné	70
§ 10. Prameny a zdroje ústavního práva	71
§ 11. Právo ústavní a právo mezinárodní	75
§ 12. Přijímání, změny a zrušení ústavy	77
12.1. Význam problému	77
12.2. Způsob přijetí ústav	78
12.3. Užití referenda	81
12.4. Změny ústavy	81
12.5. Etapizace ústavních změn	82
§ 13. Ochrana a kontrola ústavy	83
13.1. Historický vývoj – princip ústavnosti	83
13.2. Druhy ústavní kontroly (ochrany)	84
13.3. Ústavní soudnictví	86
13.4. Ústavní soudy	88
§ 14. Jazyk a stylistika ústav	91
§ 15. Vnitřní diferenciacie ústavy	92

Hlava druhá: Ústavněprávní povaha Evropské unie

§ 1. Teoretická východiska evropské ústavnosti	94
1.1. Ústavněprávní zvláštnosti ES/EU ve vývoji	94
1.2. Evropská unie jako suverénní mocenský systém	97
1.3. Státoprávní povaha Evropské unie	98
1.4. Evropská unie jako složená ústavnost	101
1.5. Společné ústavní hodnoty členských států jako zdroj evropského konstitucionalismu	104
1.6. Evropeizace národních ústav	108
§ 2. Oblasti ústavněprávních vztahů Evropské unie	111
2.1. Občanství Evropské unie – ústavněprávní povaha	111
2.2. Vertikální ústavní vztahy v Evropské unii	115
2.3. Evropská unie a ústavněprávní demokracie	119
2.4. Ústavněprávní aspekt územní suverenity Evropské unie	121
2.5. Soudnictví Evropské unie	123
2.6. Základní lidská práva v právním řádu Evropské unie	124

4.3. Řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí ve věci ověření volby poslance nebo senátora (podle čl. 87 odst. 1. písm. e) Ústavy)	461
4.4. Řízení v pochybnostech o ztrátě volitelnosti a o neslučitelnosti výkonu funkcí poslance nebo senátora podle čl. 25 Ústavy (kompetence Ústavního soudu podle čl. 87 odst. 1 písm. f) Ústavy) . .	463
4.5. Řízení o ústavní žalobě Senátu proti prezidentu republiky (podle čl. 65 odst. 2 Ústavy, resp. čl. 87 odst. 1 písm. g) Ústavy)	464
4.6. Řízení o návrhu prezidenta republiky na zrušení usnesení Poslanecké sněmovny a Senátu podle čl. 66 Ústavy (kompetence Ústavního soudu podle čl. 87 odst. 1 písm. h) Ústavy)	466
4.7. Řízení o opatřeních nezbytných k provedení rozhodnutí mezinárodního soudu (podle čl. 87 odst. 1. písm. i) Ústavy)	467
4.7.1. Způsob provedení rozhodnutí mezinárodního soudu v ČR	467
4.7.2. Obnova řízení před Ústavním soudem ČR	468
4.8. Řízení ve sporech o rozsah kompetencí státních orgánů a orgánů územní samosprávy (podle čl. 87 odst. 1 písm. k) Ústavy)	469
4.9. Řízení o souladu mezinárodních smluv podle čl. 10a a čl. 49 Ústavy s ústavními zákony	470
§ 5. Závaznost rozhodnutí Ústavního soudu České republiky (Komplementární studie)	471
5.1. Význam problému závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu ČR	471
5.2. Ústavní východiska závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu ČR	473
5.3. Pojetí výkonu rozhodnutí Ústavního soudu ČR	474
5.4. Faktická povaha procesu před Ústavním soudem ČR . .	476
5.5. Povaha rozhodnutí Ústavního soudu ČR jako pramen práva	477
5.6. Rozhodování Ústavního soudu ČR v doktríně tzv. spravedlivého procesu	478
5.7. Judikatura Ústavního soudu ČR jako pramen práva . . .	479
5.8. Ústavní soud ČR a pravomoc autentického výkladu . . .	481

Hlava čtvrtá: Ústavní právo sporné

Oddíl první: Obecné poznámky

§ 1. Úvodem	482
§ 2. Rozhodování o ústavních stížnostech	483
§ 3. Co je to ústavní právo sporné	484
§ 4. Precedenční charakter rozhodování Ústavního soudu ČR ..	485
§ 5. Normativní dosah judikování Ústavního soudu ČR	486

Oddíl druhý: Typová judikatura Ústavního soudu ČR

Příloha č. 1: Užití mezinárodních smluv v judikatuře Ústavního soudu ČR (interpretace původního čl. 10 Ústavy ČR)	709
---	-----

Příloha č. 2: Vzor stížnosti k Evropskému soudu pro lidská práva	782
---	-----

Příloha č. 3: Vzor ústavní stížnosti	791
--	-----

Vybraná literatura	795
--------------------------	-----

Rejstřík	803
----------------	-----

ČÁST DRUHÁ, ZVLÁŠTNÍ ČÁST

Hlava první: Vznik a charakter České ústavy

§ 1. Vývoj československé ústavy	129
1.1. Rysy čs. ústavního vývoje	129
1.2. Etapizace čs. ústavního vývoje	131
1.3. Vnitřní a vnější režim ústavy	135
1.4. Vnější souvislosti ústavního vývoje	137
§ 2. Ústavní rozdělení Československa	138
2.1. Ústavní situace 1989 až 1992	138
2.2. Postup dělení Československa	140
2.3. Dělení majetku ČSFR	143
§ 3. Ústavní pořádek České republiky	143
§ 4. Kontinuita a diskontinuita při vzniku České republiky	146
4.1. Kontinuita a diskontinuita státní	146
4.2. Kontinuita a diskontinuita územní	148
4.3. Kontinuita a diskontinuita právní	148
§ 5. Ústava České republiky, charakteristika, struktura	150
§ 6. Listina základních práv a svobod	151
§ 7. Ústava České republiky a mezinárodní právo	152
7.1. Vztah české republiky navenek státu	152
7.2. Vztah Ústavy České republiky k mezinárodnímu právu	154
7.3. Ústavní základ vázanosti mezinárodním právem	155
7.4. Ústavní základ přenosu pravomocí na nadstátní instituci	157
7.5. Ústavněprávní kontrola souladnosti mezinárodních smluv	159
7.6. Důsledky nové úpravy čl. 10 pro řízení o ústavních stížnostech	160
7.7. Důsledky nové úpravy podle čl. 10 z hlediska kontroly ústavních zákonů a jiných právních předpisů	161
7.8. Vázanost soudce obecného soudu při rozhodování	161
§ 8. Česká republika jako členský stát Evropské unie	162
8.1. Smluvní základ vstupu České republiky do Evropské unie	162
8.2. Vztah právního systému ES a právního systému České republiky	163

8.3. Vztah působnosti EU a ústavní suverenity České republiky	164
8.4. Vztah občanství České republiky a občanství Evropské unie	166
8.5. Svoboda pohybu v jiném členském státě Evropské unie	167
8.6. Účast České republiky na složení a činnosti orgánů Evropské unie	168

Hlava druhá: Ústavní právo České republiky hmotné

Oddíl první: Český stát, jeho forma a ústavněprávní charakteristika

§ 1. Forma českého státu	169
1.1. Povaha ústavního modelu	169
1.2. Ke svrchovanosti	170
1.3. K unitaritě	171
1.4. K republikanismu	172
1.5. K ústavní demokracii	173
1.6. K právní státnosti	175
1.7. K principu respektu k lidským právům	177
1.8. K principu dělby moci	177
1.9. K principu respektu k mezinárodnímu právu	177
1.10. K členství v Evropské unii	178
§ 2. Státní území a státní hranice	178
2.1. K pojmu státní území	178
2.2. Právní úprava státní hranice	180
§ 3. Hlavní město Praha	181
§ 4. Státní symboly	182
4.1. Velký a malý státní znak	183
4.2. Státní barvy	184
4.3. Státní vlajka	184
4.4. Vlajka prezidenta republiky	185
4.5. Státní pečeť	185
4.6. Státní hymna	185
§ 5. Bezpečnost České republiky	186
5.1. Ústavní základy rozhodování bezpečnostních situací v ČR	186
5.1.1. Vymezení bezpečnostních situací	186
5.1.2. Nouzový stav	187

5.1.3. Stav ohrožení státu	188
5.1.4. Válečný stav	188
5.1.5. Organizační opatření	188
5.2. Ústavní oprávnění vlády v bezpečnostních situacích ČR ..	189
5.3. Ústavní postavení fyzických a právnických osob v bezpečnostních situacích ČR	190
5.4. Právní úprava pobytu cizích vojsk na území ČR	191
5.5. Ústavněprávní základy obrany České republiky	191
§ 6. Veřejnoprávní postavení politických stran v systému moci ČR ..	193
6.. Politické strany v ústavním systému ČR	193
6.1.1. Charakteristika politické strany	193
6.1.2. Úloha politických stran ve volebním procesu ..	194
6.1.3. Úloha politických stran ve vnitřní činnosti Parlamentu	195
6.2. Právní úprava vzniku a činnosti politických stran	196
6.3. Právní rozsah a limity vzniku a činnosti politických stran	196
6.4. Řízení o registraci politických stran	198
6.5. Rejstřík stran a hnutí vedený ministerstvem	200
6.6. Pozastavení činnosti strany a hnutí, znovuoživení jejích činností, rozpuštění	200
6.7. Soudní ochrana v dispozici člena strany či hnutí	201
6.8. Zánik a zrušení politické strany	201
6.9. Právní limity financování a hospodaření politických stran	202
6.10. Dotace ze státního rozpočtu	205

Oddíl druhý: Ústavní základy postavení člověka a občana

§ 1. Státní občanství	208
1.1. Pojem státního občanství	208
1.2. Ústavní základy státního občanství	208
1.3. Derivované občanství Evropské unie	210
1.4. Režim nabytí státního občanství České republiky jejím vznikem	211
1.5. Režim nabývání a pozbývání státního občanství České republiky	212
1.5.1. Právní podmínky nabytí státního občanství ČR ..	212
1.5.2. Právní podmínky pozbytí státního občanství ČR ..	214

1.6. Zvláštní režim státního občanství ČR v souvislosti se zánikem ČSFR	214
1.7. Právní úprava azylu	217
§ 2. Ústavní základy práv a svobod	218
2.1. Listina základních práv a svobod jako právní akt	218
2.2. Lidská práva a základní svobody	220
2.2.1. Způsobilost mít práva	220
2.2.2. Právo na život	222
2.2.3. Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena	224
2.2.4. Osobní svoboda	226
2.2.5. Zákaz nucených prací nebo služeb	229
2.2.6. Právo na zachování lidské důstojnosti člověka, osobní cti, dobré pověsti a ochranu jeho jména	232
2.2.7. Právo vlastnictví	236
2.2.8. Nedotknutelnost obydlí	241
2.2.9. Listovní tajemství, tajemství jiných písemností a záznamů, tajemství připravovaných zpráv	242
2.2.10. Svoboda pohybu a pobytu	243
2.2.11. Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání, vědeckého bádání a umělecké tvorby	246
2.2.12. Právo svobodného projevu náboženství nebo víry	247
2.3. Politická práva	253
2.3.1. Svoboda projevu a právo na informace	253
2.3.2. Petiční právo	257
2.3.3. Právo shromažďovací	260
2.3.4. Právo sdružovací	261
2.3.5. Právo na odpor	263
2.3.6. Právo podílet se na správě věcí veřejných	264
2.4. Práva národnostních a etnických menšin	265
2.5. Práva hospodářská, sociální a kulturní	269
2.5.1. Práva hospodářská	270
2.5.2. Odborová svoboda	273
2.5.3. Právo na odměnu a pracovní podmínky	275
2.5.4. Sociální práva žen, mladistvých a dalších kategorií lidí	276
2.5.5. Sociální práva občanů ve stáří a dalších situacích	276
2.5.6. Ústavní základ zdravotní péče	278

2.5.7. Ústavní garance rodiny	279
2.5.8. Ústavní základy vzdělání	280
2.5.9. Ústavní základ tvorby a přístupu ke kultuře	282
2.5.9.1. Autorské právo	282
2.5.9.2. Právo průmyslového vlastnictví	284
2.5.9.3. Kulturní dědictví	284
2.5.10. Ústavní základ životního prostředí	285
2.6. Právo na soudní a jinou právní ochranu	286

Oddíl třetí: Ústavní systém dělby moci v České republice

§ 1. Ústavní koncepce dělby moci	295
§ 2. Moc zákonodárná v České republice	301
2.1. Charakteristika a struktura Parlamentu	301
2.2. Pravomoc a působnost Parlamentu	303
2.3. Ústavní základy parlamentního práva procesního (hmotněprávní aspekt)	306
2.4. Charakter mandátu poslance či senátora	308
2.4.1. Ústavní pojetí mandátu poslance či senátora	308
2.4.2. Personální obsah mandátů	310
§ 3. Moc výkonná v Ústavě České republiky	312
3.1. Ústavní koncepce moci výkonné	312
3.2. Prezident republiky	313
3.2.1. Postavení prezidenta republiky	313
3.2.2. Ustavování prezidenta republiky	314
3.2.3. Pravomoci a působnost prezidenta republiky	315
3.3. Vláda	317
3.3.1. Ústavní postavení vlády	317
3.3.2. Konstituování vlády a její demise	318
3.3.3. Ministerstva a jiné správní úřady	319
3.4. Státní zastupitelství	321
§ 4. Moc soudní v Ústavě České republiky	323
4.1. Ústavní koncepce moci soudní	323
4.2. Evropská koncepce soudní moci	326
4.3. Ústavní principy soudní moci	327
4.4. Ústavní soud České republiky	330
4.4.1. Ústavní soudnictví československé	330
4.4.2. Ústavní soudnictví České republiky	333

4.4.3. Soudce Ústavního soudu a jeho postavení	336
4.4.4. Kompetence Ústavního soudu	339
4.4.5. Organizace Ústavního soudu České republiky . . .	342
4.5. Soustava obecných soudů v České republice	345
4.6. Ústavní postavení soudce	347
4.7. Ústavní základy správního soudnictví	349
4.8. Rozhodování některých kompetenčních sporů	351
§ 5. Nejvyšší kontrolní úřad	351
§ 6. Česká národní banka	353
§ 7. Územní samospráva v České republice	355
7.1. Obecné pojetí územní samosprávy	355
7.2. Ústavněprávní koncepce územní samosprávy v České republice	357
7.3. Ústavněprávní postavení obcí	358
7.4. Ústavněprávní postavení krajů	362
7.5. Postavení hlavního města Prahy	363
7.6. Místní referendum	364
7.7. Volby do zastupitelstev v obcích	365
7.8. Volby do zastupitelstev krajů	367
§ 8. Veřejný ochránce práv	368
8.1. Postavení Veřejného ochránce práv v ústavním systému .	368
8.2. Oprávnění Veřejného ochránce práv	370

Hlava třetí: Ústavní právo procesní

Oddíl první: Volební právo procesní

§ 1. K pojetí volebního práva procesního	377
1.1. Organizačně procesní povaha voleb	377
1.2. Obsah volebního práva procesního	378
§ 2. Objektivní volební právo	379
2.1. Zásada přidělování mandátů	379
2.2. Volební okrsky a seznamy voličů	380
2.3. Volební orgány	381
2.4. Volební kraje a volební obvody	383
§ 3. Subjektivní volební právo	384
3.1. Právo volit	384
3.2. Právo být volen	385

§ 4. Volební řád	385
4.1. Etapizace volebního procesu	385
4.2. Vnitřní organizace voleb	387
4.3. Koncepce tzv. volební aritmetiky	390
4.3.1. Volební systém do Poslanecké sněmovny	390
4.3.2. Volební systém při volbách Senátu	391
4.3.3. Volební systém při volbách krajských zastupitelstev	391
4.3.4. Volební systém při volbách do obecních zastupitelstev	392
4.3.5. Volební systém při volbách do Evropského parlamentu	393
§ 5. Soudní přezkum zákonnosti a ústavnosti voleb, tzv. volební spravedlnost, volební soudnictví	394
5.1. Smysl volební justice	394
5.2. Ochrana aktivního volebního práva	394
5.3. Ochrana pasivního volebního práva při volbách Parlamentu	395
5.4. Ochrana pasivního volebního práva při volbách zastupitelstev	396
5.5. Ústavní ochrana volební spravedlnosti	397

Oddíl druhý: **Parlamentní právo procesní**

§ 1. Vymezení pojmu a obsahu parlamentního práva procesního	408
§ 2. Ústavněprávní základy parlamentního práva procesního ...	409
2.1. Pojetí parlamentního práva procesního	409
2.2. Obsah parlamentního práva procesního	411
§ 3. Organizační základ činnosti Sněmovny	411
3.1. Zasedání a ustavující schůze Sněmovny	411
3.2. Funkcionáři Sněmovny	411
3.3. Orgány Sněmovny	412
3.4. Poslanecké kluby	413
§ 4. Obecné zásady jednání Sněmovny	414
4.1. Schůze Sněmovny a jejich svolání	414
4.2. Organizace schůzí Sněmovny	415
4.3. Řád jednání schůze Sněmovny	415
4.3.1. Zásady jednání Sněmovny	415

4.3.2. Postup při jednání Sněmovny	416
4.4. Způsoby hlasování ve Sněmovně	418
§ 5. Zvláštní typy jednání Sněmovny	418
5.1. Jednání o důvěře vládě	419
5.2. Jednání o návrzích zákonů (zákonodárný proces)	419
5.3. Jednání o návrhu zákona o státním rozpočtu	422
5.4. Jednání o mezinárodních smlouvách	423
5.5. Jednání vyšetřovací komise	423
5.6. Jednání o interpelacích	424
5.7. Jednání o peticích a jiných podáních občanů	425
5.8. Volební řád Sněmovny	425
§ 6. Jednací řád Senátu Parlamentu České republiky	426

Oddíl třetí: Řízení před Ústavním soudem České republiky

§ 1. Ochrana ústavnosti jako proces	428
§ 2. Charakteristika řízení před Ústavním soudem ČR	430
§ 3. Obecné fáze a instituty řízení před Ústavním soudem	432
3.1. Zahájení řízení	433
3.2. Účastníci řízení	434
3.3. Příprava jednání	437
3.4. Ústní jednání	439
3.5. Dokazování	440
3.6. Rozhodnutí a jeho vykonatelnost	441
3.7. Závaznost rozhodnutí Ústavního soudu	443
§ 4. Zvláštní druhy řízení před Ústavním soudem	445
4.1. Řízení o zrušení zákonů a jiných právních předpisů	445
4.1.1. Povaha řízení o zrušení zákonů a jiných právních předpisů	445
4.1.2. Průběh řízení	447
4.1.3. Rozhodování ve věci zrušení právního předpisu	449
4.2. Řízení o ústavních stížnostech	450
4.2.1. K pojetí ústavní stížnosti	450
4.2.2. Ústavní stížnost fyzické a právnické osoby	453
4.2.3. Ústavní stížnost zastupitelstva územního samosprávného celku	459
4.2.4. Návrh politické strany podle čl. 87 odst. 1. písm. j) Ústavy	460